

‘Voor ons is een zaak een zaak’

Micha Kat

freelance journalist

Ergens in het doolhof van het Paleis van Justitie in Den Bosch zitten Anja Zwitser-Schouten en plaatsvervangend voorzitter Theo Fransen klaar voor een interview. Directe aanleiding is het vijftigjarig bestaan van het Hof, maar ook kunnen tal van actuele kwesties rond het tuchtrecht aan de orde worden gesteld. Niet alleen enkele recente spraakmakende zaken zetten het tuchtrecht immers weer in de schijnwerpers, maar ook controverses rond kwesties als het anonimiseren van de uitspraken en recente perspublicaties over vriendjespolitiek (*HP/De Tijd*).

Hoe komen we eigenlijk terecht in Den Bosch? Zwitser: ‘De griffie zit nog altijd in Utrecht, maar in het toenmalige kantongerecht aan het Janskerkhof was geen plaats meer voor ons. We zijn voor het houden van onze zittingen echter niet aan Utrecht gebonden, dus toen ik hier (Zwitser is vice-president bij het Gerechtshof in Den Bosch) ruimte kon krijgen in dit nieuwe paleis, hebben we dat in dank aanvaard.’

Bij het Hof vormen de vier plaatsvervangend voorzitters samen met de voorzitter het presidium. Er zijn vier à vijf zittingen per maand, dus elke (plaatsvervangend) voorzitter leidt gemiddeld één keer per maand een zittingsdag. Voor elke zitting wordt een kamer samengesteld die bestaat uit vijf leden: drie afkomstig uit de zittende magistratuur, twee uit de advocatuur. Het Hof kent ‘vaste’ leden en ‘plaatsvervangend leden’. Het verschil is dat de vaste leden meer zittingen doen. Ze zijn ervarener en moeten zorgen voor de continuïteit. Zwitser: ‘Het streven is om in elke

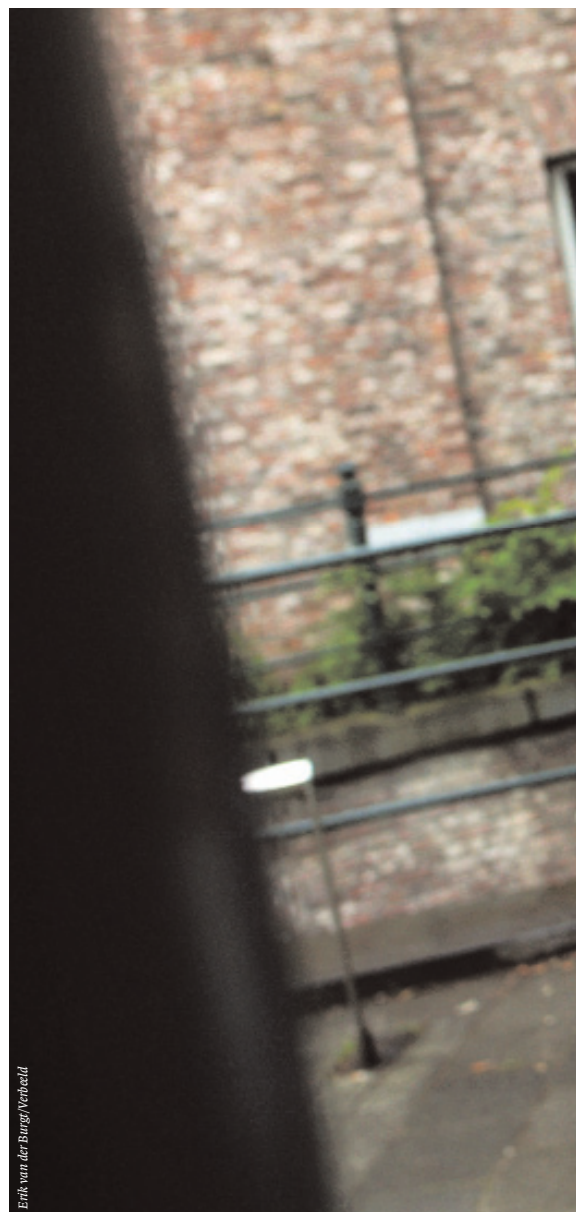
Enkele spraakmakende zaken, zoals die over het ter beschikking stellen van strafdossiers aan de pers en die tegen een curator van een topkantoor, hebben het tuchtrecht weer in het middelpunt van de belangstelling geplaatst. Dit voorjaar viert het Hof van Discipline het halve eeuwfeest. Voorzitter Anja Zwitser-Schouten: ‘Het verwijt van vriendjespolitiek steekt ons bijzonder.’

kamer twee vaste leden te hebben, een rechter en een advocaat. Helaas lukt dat niet altijd, want het Hof heeft te weinig vaste leden uit de zittende magistratuur: naast de vijf voorzitters op dit moment slechts twee. Het is moeilijk vaste leden te werven uit de zittende magistratuur. Dit in tegenstelling tot plaatsvervangers waarvan we er nu 32 hebben. We hebben vier advocaten die vast lid zijn, en achttien advocaten als plaatsvervangers.’ Geld en taakbelasting spelen hier een belangrijke rol, want de vaste leden (zittende magistratuur) zijn voor 15% van hun werktijd belast met werk voor het Hof en de plaatsvervangend voorzitters zelfs voor 25%.

Zwitser: ‘Zelf besteed ik 50% van mijn werktijd aan het Hof, onder meer door mijn verantwoordelijkheid voor de externe contacten. De vaste leden uit de zittende magistratuur werken bij het Hof op basis van vrijstelling van hun rechterswerk; advocaten krijgen van de Orde hun reiskosten vergoed, maar ontvangen geen honorarium.’

TWEE LEZINGEN

Zwitser begon haar loopbaan als advocaat (1971-1976) in Utrecht en Den Bosch. Ze volgde daarna de RAIO-opleiding, werd rechter en in 1994 vice-president in het gerechtshof van Den Bosch. In 1999 werd ze president van het Hof van Discipline. Zwitser: ‘Ik zit als voorzitter in een civiele kamer niet anders dan in een tuchtkamer. De feiten zijn net zo belangrijk en er zijn ook twee lezingen: die van klager en die van verweerder. Ook spelen emoties meestal een belangrijke rol, omdat mensen

Enke van der Burg/Verbeeld

zich gekwetst kunnen voelen. Zowel in het civiele recht als in het tuchtrecht werken we ook veel met open normen. Dan laat ik bijzondere zaken even buiten beschouwing, zoals kwesties rond het verzet tegen de inschrijving van een advocaat op het tableau. Dergelijke zaken gaan niet naar een Raad van Discipline, maar komen direct bij ons. Vorig jaar hebben we maar één zo'n zaak gehad, maar in 2001 nog zes.'

Dit brengt ons op het onderwerp van de Hofstatistieken. Klopt het beeld dat de advocaat steeds 'klachtgevoeliger' wordt en dat het aantal tuchtklachten stijgt? Zwitser: 'Het aantal jaarlijks bij ons binnenkomende zaken vanaf

1988, fluctueert van 106 in 1989 tot 259 in 1999. In 2002 was sprake van een sterke daling tot 180, maar dit jaar loopt het weer storm.' Over trends in het type tuchtrechtelijke appèlzaak die het Hof te behandelen krijgt kan Zwitser weinig zeggen, simpelweg omdat gegevens ontbreken. Wel wordt de hoedanigheid van de appellant geregistreerd. Dan blijkt eigenlijk alleen dat klagers structureel vaker beroep aantekenen dan verweerders, een verschijnsel dat niemand vanuit rechtspsychologisch perspectief zal verbazen. Zwitser doet een poging te rubriceren: 'Declaratiegeschillen komen voor, net als kwesties rond communicatie en tegenstrijdige belan-

gen. Dan zou ik nog willen noemen: schending geheimhouding, onvoldoende inspanning, het niet-nakomen van afspraken, overschrijding van termijnen en klachten over de advocaat van een wederpartij.'

HETEROGENE PRAKTIJK

Van vele kanten klinkt de laatste tijd kritiek op het tuchtrecht. Het verwijt van vriendjespolitiek is eigenlijk al oud. Daarnaast zou het uniforme en nationale tuchtrecht niet meer passen bij de extreem heterogene advocatenpraktijk zoals die thans in ons land voorkomt (van eenpitters tot vestigingen van *global giants* van meer dan 3000 advocaten), zou het door de toenemende internationalisering (zowel van kantoren als van regelgeving) achterhaald zijn en ook wordt wel gesteld dat de tuchtrechtspraak van de Raden en het Hof van Discipline op den duur zal worden overvleugeld door de nieuwe Geschillencommissie Advocatuur.

Zwitser: 'Alles wat met rechtspraak te maken heeft komt meer en meer in de belangstelling te staan en krijgt meer kritiek. Zelfs ministers schrikken er tegenwoordig niet meer voor terug rechters te kritiseren. Dat zou vroeger ondenkbaar zijn geweest. Wij krijgen ook meer kritiek. Het verwijt van vriendjespolitiek en 'ons kent ons' steekt ons in het bijzonder. Een zaak is voor ons een zaak. We zijn nuchtere mensen, onpartijdig en onafhankelijk. Advocaten die van bepaalde kantoren komen of bepaalde functies hebben bekleed: het speelt geen enkele rol en soms weten we het zelfs niet eens. En waarom zouden we bij voorbaat al zeggen dat we de kant kiezen van een aangeklaagde advocaat en niet die van de klager?' De overige punten van bedreiging en kritiek (eind 2001 werden ze in kaart gebracht door een rapport van de hand van rechtssocioloog prof. N. Huls) zeggen Zwitser (nog) weinig: ze ziet het bovendien niet als haar taak uitvoerig te theoretiseren over de positie van het tuchtrecht.

Zwitser: 'Neem de Geschillencommissie. Er zal best een zekere overlapping zijn met het tuchtrecht, maar alles is nog veel te vers om conclusies te trekken. De richtlijn terzake is immers pas eind vorig jaar in werking getreden. Ik zie wel dat beide organen niet vanuit dezelfde uitgangspunten werken. Bij ons gaat

Voorzitter Anja Zwitser-Schouten: Als voorzitter zit ik in een tuchtkamer niet anders dan in een civiele kamer

het om het bewaken van de kwaliteit van de beroepsuitoefening, bij de Geschillencommissie mede om compensatie voor een zich benadeeld voelende cliënt.’

Van de internationalisering merken Zwitser en Fransen nog niet zo veel. Dat zal te maken hebben met het feit dat veel klagers eenmalige cliënten zijn, niet het profiel van de cliënt van het internationale kantoor. Daarnaast zijn klagers vrijwel altijd natuurlijke personen. Zwitser: ‘Advocaten vanuit de Europese Unie die in ons land onder hun oorspronkelijke beroepstitel als advocaat werken vallen sinds kort ook onder ons tuchtrecht, maar het Hof heeft tot nu toe nog geen zaken tegen een dergelijke advocaat behandeld. Hoe advocaten dienen te functioneren is bovendien resultaat van een historisch proces dat van land tot land verschilt. Van iets als ‘Europees tuchtrecht’ is tot nu toe nog nauwelijks sprake.’

ANONIEME UITSPRAKEN

Een ander oud punt van kritiek is de anonimisering van tuchtrechtelijke uitspraken. De consument kan nu als hij een advocaat uitkiest nooit weten of deze een tuchtrechtelijk verleden heeft en dat zou in diens nadeel kunnen werken. Een poging van enkele partijen om deze openheid via de rechter af te dwingen, strandde bij het Hof in Den Haag (1999) en later ook nog bij de Hoge Raad. Zwitser: ‘Hier ligt voor ons geen taak. Wat voor normen zouden hier moeten gelden? Moeten we eraan meewerken dat er doopcelen kunnen worden gelicht?’ Een ander punt is de openbaarheid van het tuchtrecht naar de pers. Journalisten weten nooit wat voor zaken er op welk tijdstip dienen; zo iets als een ‘tuchtrol’

bestaat niet; een kamer krijgt de stukken een paar weken voor de zitting aangeleverd. Als een journalist naar het Hof belt met de vraag of er deze maand nog interessante zaken dienen tegen bekende advocaten of advocaten van grote kantoren, krijgt hij dan antwoord? Zwitser: ‘Nee. Je moet voorkomen dat zaken van tevoren worden gelabeld. Wel is het zo dat als iemand weet dat een bepaalde zaak bij het Hof zal dienen en naar datum en tijdstip van behandeling vraagt, hem dat wordt medegedeeld.’ Vaak krijgt iemand de gegevens om een openbare zitting te kunnen bijwonen van een klager of van diens advocaat. Als hij een zitting bijwoont zal hij kunnen constateren dat beide partijen uitgebreid aan het woord komen, ook in repliek en dupliek, waarna vaak nog vragen van de rechters volgen. Direct na de zitting gaan de vijf rechters en de griffier de raadkamer in. Zwitser: ‘De traditie zegt dan dat de jongste rechter als eerste spreekt en de voorzitter als laatste, maar bij ons gaat dat lang niet altijd meer zo. Er ontstaat als het ware een rondetafelgesprek. Aan het eind van het overleg nemen de vijf tuchtrechters gezamenlijk een besluit dat door de voorzitter wordt vastgesteld. Gestemd wordt er zelden.’ Ze vervolgt: ‘Een van de leden van de betreffende kamer maakt vervolgens een conceptbeslissing. Die gaat naar de griffier, die het stuk weer doorstuurt naar de andere leden van de kamer die commentaar kunnen geven. Hierna maakt de voorzitter de definitieve beslissing. De griffier stuurt die dan naar de beide partijen. Ook de landelijk deken krijgt een afschrift, net als de betreffende Raad van Discipline en alle leden van ons Hof.’

GEDEELTELIJK PREVENTIEF

Hoe belangrijk vindt Zwitser het tuchtrecht nu eigenlijk? Is het een *conditio sine qua non* voor de praktijkuitoefening? Zwitser: ‘Zonder tuchtrecht draait de molen van de advocatuur heus wel door. Werkt het preventief? Ik denk slechts gedeeltelijk; de echte “boeven” zul je er niet mee stoppen. Ook achteraf zal de slimme kwade genius lang niet altijd door de mand vallen. Toch blijft het belangrijk dat de tuchtrechter in het concrete geval vaststelt of, en zo ja waarom, een advocaat niet behoorlijk is opgetreden en ter correctie een maatregel kan opleggen. In het uiterste geval bestaande uit schrapping als advocaat.’

CORRECTIE

Onder de kop ‘Schade door schadebureau Pals’ publiceerde het *Advocatenblad* (nr. 9, 2 mei 2003) een artikel waarin de band tussen mr. J. Houkes en de Pals Groep aan de orde kwam (p. 371). Volgens dhr. Houkes zouden in dat artikel drie omissies staan. In de eerste plaats werd vermeld dat Houkes Letselschade Advocaten en de Pals Groep in hetzelfde pand in Emmen zou zitten. Volgens de openbare registers zou dan niet correct zijn, aldus Houkes. Wie echter de website raadpleegt van zowel Houkes als van de Pals Groep, moet constateren dat beide wel hetzelfde adres hanteren.

Vervolgens is geschreven dat Houkes niet voor commentaar bereikbaar zou zijn geweest. Houkes is door ons gebeld met het verzoek een reactie te geven op de kwestie die is beschreven in het artikel. We zijn – en daar kunnen we echt niets anders van maken – niet door Houkes teruggebeld. Dat de chef de bureau van Houkes ons tipte een andere zegsman te bellen, doet niets af aan onze wens zélf met Houkes te willen spreken.

Op het derde punt moeten we Houkes wel in het gelijk stellen. Niet is aannemelijk gemaakt dat Houkes ‘achter PH Procesadvocaten & Adviseurs BV zit’.